

معماری نمادین

نماد :

نماد (که مظهر سمبل تیر نامیده می شود) نشانه ای است که نشانگر یک اندیشه ، شیء یا مفهوم ، چگونگی و جز اینها می تواند باشد نماد می تواند یک شیء مادی باشد که شکلش به طور طبیعی یا بر پایه قرارداد یا چیزی که به آن اشاره می کند پیوند داشته باشد . برای نمونه فروهر نماد مزدا پرستی است . نماد در اصطلاح روانشناسی تحلیلی نوعی شبیه ساخته لیبدو است صورتی ذهنی که هم می تواند لیبدو را به همان اندازه قبلی سازد و هم اینکه آن را در قالب متفاوت از صورت اولیه خود به جریان اندازد . اما شکل گیر ی، نمادها یک روند آگاهانه نیست بلکه برعکس از راه مکاشفه و یا مشهود از دل ناخودآگاه تولید و بیرون داده می شود . اغلب اوقات نمادها به طور مستقیم از رویا نتیجه می شوند یا از آنها تأثیر می پذیرد که این گونه نمادها پر از انرژی روانی و دارای نفوذی؟؟ و مقاومت ناپذیر هستند .

معماری نمادین :

معماری نمادین ، معماری گسترده ای است که ما مسجد را به عنوان شاخصی در این نوع معماری مورد بحث و بررسی قرار می دهیم :

مساجد اسلامی در سرزمین ایران، مثل همه ممالک اسلامی ، جلوه ای از زیبایی های بصری و نمونه بارزی از تلفیق و ارتباط فرم های نمادین با باورهای عمیق اعتقادی است . اشکال الگویی و ارتباطات سمبولیک در تمامی جوانب و نماهایشان بوضوح دیده میشود. « اساساً هنرهای دینی ، به خصوص مساجد اسلامی در یک امر مشترکند و آن جنبه سمبولیک آنهاست ، زیرا در همه این هنرها ، جهان سایه ای از حقیقت و مرتبتی متعالی از آن است . از اینجا در هنرها هرگز قید به طبیعت که در مرتبه سایه است وجود ندارد . به همین جهت

هر سمبولی، حقیقتی است ماوراء این جهان پیدا میکند. سمبول ها اینجا در مقام دیداری است که از مرتبه خویش نزول کرده است تا بیان معانی متعالی کند. این معانی جز با این سمبول ها و تشبیهات به بیان نمی آیند، هم چنان که قرآن و دیگر کتب دینی برای بیان حقایق معنوی، به زبان رمز و اشاره سخن می گویند.»

در معماری مساجد نیز، نقوش گچبری ها، آجر کاری ها و کاشیکاری ها بر مبنای معنای سمبولیک هریک از آنها و حس پویایی زیباپسندی مذهبی مردمان انتخاب می شوند. ختایی ها، اسلیمی ها و دیگر نقوش کاشیکاری که با رنگ های ملایم و تضادهای دلنشین کنار هم در لابلای هم میخزند، چشم را به منحنی های بیکران به هم بافته شان به مسیره های بی انتهای مأمنی نامعلوم و بهشتی گم شده سوق می دهند.

بیشترین قسمت سطوح کاشیکاری به رنگ های سردی چون زنگاری ها، فیروزه ای ها و لاجوردی ها تعلق دارد. لاجوردی ها و رنگ های آبی خام، عمق دارند که آدمی را به بی نهایت و به جهانی خیالی و دست نیافتنی می برند. آبی گستردگی و وسعت آسمان صاف را به یاد می آورد. نشانه صلح است و به جهت و فرحناکی و رنگ های بی گناهی، نور آبی، کسانی را که بیقرارند، آرام می کند. آبی همواره متوجه درون است و جنبه های گوناگون روح آدمی را نشان می دهد، در فکر و روح او داخل می شود و با روان او پیوند می خورد.

آبی معنی ایمان می دهد و اشاره ای است به فضایی لایتناهی و روح برای مردم مشرق زمین، آبی سمبل جاودانگی است. وقتی به تاریکی تیرگی میگرداید، معنی و هم، بیم و غم و اندوه یا مرگ و فنا به خود می گیرد. مردمان آیین پرداز باستان، به قداست فیروزه ای معتقد بودند. به زعم آنها، فیروزه سوی چشم را زیاد می کرد. رنگ رویش و تعالی بود،

نازایی و بی باری را از بین می برد ، عزت و سلامت نفس می آورد ، و نقشی داشت در
چیرگی نور بر ظلمت

لاجورد رنگ عالم مثال است ، حکمت عالیۀ عالم علوی است . تماشای این رنگ ، تماشای
وسعت دورن است ، رسیدن به شعور رازناک و شهود متعالی است . آبی لاجورد، هسته
تمثیل مراقبه و مشاهده است . بیانگر بیکرانگی آسمان آرام و تفکر برانگیز سحرگهان صاف و
صیمی است .

در زمینه کاشیکاری ، این رنگ به نهایت گویایی می رسد و همچون سینۀفراخ لاجورد دین
سپهر ، تمامیت فضای میان نقش ها را می آکند و نقوش زیر زرد و نارنجی در میانه آن ،
بسان ستارگانی در آسمان بیکرانه شب هنگام ، می درخشند و به هم پیوستن این ستارگان
روشن به طریق مسیرها و خطوط باریک با رنگ های شاد و روشن ، جریان و تموج بی دریغ
چشمۀ نوری است که در چرخش ها و دوران های بی پایان ، همچون آوندهای جاری درخت
زندگی ، به برگ های منتزع و ختایی های رنگین می رسند که گونه های متنوع هر کدام ،
به منزله ورق های سبز دفتر هستی است که چشمه های سرزمین نگاه را به ضیافت
سفرۀ قداست می خواند .

این نقش ها : که اغلب از نقوش گیاهی ، برگ ها و درختان پیچان نشأت گرفته اند –
درخت تعالی گرا و روبندۀ زندگی را در باغ های آرمانی انسان ؛ تداعی می کنند . جریان و
رویش این درخت ، در خرامش خطوط سیال و نقش های گوناگون ، زاینده دنیایی از رموز و
اسرار عمیق سر به مهری است که در شاخه های بی شمار و سیالیت امواج روان ، گسترش
یافته و گوشه های فراموش شده خاطر آدمی را با خامۀ خیال مشحوان از تصاویر پاک و رنگ
های زیبا می سازد .

ProjectCenter

www.ProjectCenter.ir

📷 | @projehcenter

📍 | @projehcenter_ir